

1974-2024

50

מאירס ג'וינט
ברוקדייל

השפעות המלחמה על נשים בזנות

עירית ענבר (אייזיק) דורי ריבקין

בשבת השבעה באוקטובר 2023 התעוררה החברה הישראלית לאירוע טרור מטלטל שלא ידעה כמותו. בשבועות הראשונים שלאחר אירוע הטרור עצר המשק כמעט לחלוטין. אנשים רבים הסתגרו בבתיהם, הייתה אווירה של פחד ואימה, אזורים רבים בארץ היו נתונים למתקפות טילים ששיתקו את החיים, יישובים רבים פונו מתושביהם והיה גיוס מסיבי של חיילי מילואים. מציאות משנה חיים זו לא פסחה גם על הנשים בזנות, שחוו את אותה קשת של רגשות קשים כמו כלל הציבור. אולם, בשל המאפיינים המיוחדים ונסיבות חייהן של רבות מהן, הן חוו השפעות נוספות על חייהן שלא בהכרח השפיעו על כלל החברה. אוכלוסיית העוסקים והעוסקות בזנות (בזנות פעילה או שנמצאות בשלבי יציאה מן הזנות) מורכבת ברובה מנשים¹ שמתמודדות עם אתגרים במישורי חיים רבים וזאת, בדרך כלל, ללא עורך משפחתי או מסגרות תומכות ויציבות. המלחמה שפרצה בשבעה באוקטובר 2023 השפיעה רבות על אוכלוסייה זאת.

יחידת התיאום הממשלתית למאבק בסחר בבני אדם, זנות ופוליגמיה פנתה למכון מאיר-ס-ג'וינט-ברוקדייל בבקשה לבצע סקירה מהירה של ההשפעות האלה. במסמך זה, מוצגות בתמציתיות תובנות בנוגע להשפעות המרכזיות שיש למלחמה על נשים בזנות. המידע נאסף בראיונות עם נשות מקצוע בשירותי בריאות (ניידת לוינסקי ומרפאת לוינסקי, שירותי רווחה – מרכזי הלב), בארגונים המייצגים נשים בזנות ('ארגמן' ו'טרנסיות ישראל') ובעמותות 'לא עומדות מנגד' המגישה סיוע לנשים בזנות. רואיינו גם שתי נשים שעבדו עד לאחרונה בזנות. נאסף גם מידע מן המדיה החברתית. נוסף על כך נבדקו מגמות בחיפוש של שירותי זנות באינטרנט בעזרת Google Trends בחודשי המלחמה הראשונים והן הושוו למגמות אלו בתקופה שלפני פרוץ המלחמה.

השפעות כלכליות

1. נשים רבות מצאו את עצמן במצוקה כלכלית גדולה לאחר שמקורות ההכנסה שלהן נעצרו בבת אחת. נשים אשר הסתמכו על הכנסה קבועה מעבודה בזנות מצאו את עצמן ללא יכולת להשתכר. הדבר היה נכון במיוחד בתחילת המלחמה, כשאנשים הסתגרו בבתיים, המשפחתיות התחזקה, גברים רבים יצאו למילואים והיה חשש להסתובב בחוץ בלילה.
2. נשים שנמצאות בתהליכי יציאה מזנות חוו גם הן קושי למצוא עבודה בזמן שהפעילות במשק הצטמצמה. נשים אלו, שלרבות מהן אין כישורים מקצועיים מיוחדים, הן לעיתים הראשונות להיפלט ממעגל העבודה. הלחץ הכלכלי דחף את חלקן לחזור ולעסוק בזנות.
3. נשים שהן אימהות לילדים חששו לחזור לעבודה בגלל האזעקות. חלקן חוששות עד היום לשלום הילדים ולא חוזרות לעבודה. בעוד מציאות זו נכונה גם לאימהות אחרות, חוסר בעורף משפחתי והעובדה שלנשים בזנות שאינן עובדות אין כלל הכנסה (בשונה ממקומות עבודה מסודרים שבהם יש ימי מחלה וכדומה) הובילו להיווצרותה של מצוקה כלכלית חריפה.
4. הדעות חלוקות באשר להשפעה של מצב הלחימה המתמשך על הפרנסה מזנות. יש נשים שסיפרו כי דווקא במלחמה יש עלייה בדרישה לשירותיהן. לדבריהן, כך היה בכל המבצעים הצבאיים הקודמים וכך גם עכשיו. עם זאת, יש כאלו שמתקשות לתפקד ולעבוד וכן יש נשים שגרות באזורים שבהם אין דרישה. לדוגמה בחיפה, עיר שבה רבים מן הלקוחות הם ערבים, יש קושי לעבוד בזנות בתקופת המלחמה, או בערים שפוננו מתושביהן.

¹ במסמך זה אנו משתמשות בעיקר במונח "נשים בזנות" אך הוא מתייחס לכלל העוסקים והעוסקות בזנות: נשים, גברים, טרנסיות וטרנסים.

5. מועדוני חשפנות הפסיקו לפעול בתחילת המלחמה, בעיקר בשל החשש מהתכנסות והתקפות הטילים. לא ידוע אם חזרו לפעילות רגילה.
6. עבודת הליווי הפסיקה מאחר שרובה התקיימה במלונות, שכיום רבים מהם מאוכלסים על ידי מפונים. כמו כן אין תיירות נכנסת, שהייתה מקור הכנסה לעובדות בליווי.
7. בשל העובדה שכל מערכות המדינה מופנות בעיקר לטובת צרכים שקשורים למלחמה, נוצרו קשיים נוספים:
 - חוסר פניות של רבות מן העובדות הסוציאליות במחלקות לשירותים חברתיים, שעסוקות בעיקר בטיפול במפונים ובמיצוי זכויות של מפונים, של נפגעי המלחמה ושל חיילים. דבר זה מותיר לעיתים את הנשים בזנות ללא אפשרות לקדם תהליכי מיצוי זכויות או להמשיך ולסיים הליכים שכבר החלו טרם פרוץ המלחמה.
 - קשה לגייס כספים עבור האוכלוסייה. רוב האנשים כיום מעוניינים לתרום לאלו שנפגעו ישירות מהשפעות המלחמה ולא דווקא לאוכלוסיות חלשות אחרות.
8. נציגי השירותים שרואיינו דיווחו על עלייה בפנייה של נשים לקבלת סיוע. הבקשות הן גם לסיוע כלכלי ולמזון וגם לסיוע ליציאה מזנות.

השפעות רגשיות וחברתיות

1. מציאות החיים בתקופת מלחמה היא דינמית ומשתנה במהירות. בהתאם לכך, אפשר לראות כי מציאות החיים של הנשים בזנות משתנה גם היא. כך למשל, יש נשים שהסתגלו למצב וחזרו לעבודה בזנות, לפעמים מתוך חוסר ברירה ולפעמים כחלק מחזרה לשגרה. מצד שני, יש נשים שככל שהזמן עובר כך ההשפעות של המצב החדש יותר משמעותיות עבורן.
2. בשל המחסור במנגנוני תמיכה ובעורף משפחתי, נשים רבות מצאו את עצמן במלחמה ללא תמיכה או סיוע מן הסביבה הקרובה להן. זאת ועוד, רבות מהן חשו בדידות רבה בתקופה שבה הצורך בנחמה ובתחושה של "יחד" גדול מאוד. הדבר נכון במיוחד לנשים שהתרחקו או הורחקו ממשפחותיהן, ביניהן טרנסיות רבות אשר חוות בדידות רבה וחשש מכך שאם יפגעו במלחמה, הן יאלצו להתמודד עם ההשפעות לבדן.
3. אירועי השבעה באוקטובר גרמו לפחד גדול אצל רוב הציבור, ואף יותר מכך בקרב אנשים שסובלים מפוסט טראומה. מאחר שרבות מן הנשים בזנות סבלו בעבר מאלימות ומפגיעות מיניות, ורבות מהן סובלות מפוסט-טראומה, חלקן מצאו את עצמן חוות הצפה של רגשות שקשורים לטראומות מעברן. כפי שהסבירה אחת מנשות המקצוע "עצם זה שיש פריצה של גבולות האדם ויש איבוד שליטה מוחלט – זה טריגר". לפיכך, נשים רבות דיווחו על קשיי שינה, דיכאון, חרדה, חוסר תפקוד עם הילדים, כמו גם פנייה מחודשת לסמים או לחומרים ממכרים אחרים כדי למסך את הקושי והכאב.
4. לחלק מן הנשים יש קושי ממשי להתנהל באופן מאוזן בחיי היום יום ובמיוחד הן מתקשות בהתנהלות כלכלית שקולה. בעת חירום, קשיים אלו התעצמו והובילו לכך שחלק מן הנשים החליטו החלטות אימפולסיביות שלהן עלולות להיות השפעות מזיקות על עתידן. לדוגמה, החלטה של תושבות קו העימות להתפנות למלון באופן פרטי תוך תשלום של סכומי כסף גדולים, שאין להן, במקום לחכות לפינוי במימון של המדינה. כמו כן בשל חוסר האיזון חלק מן הנשים היו חשופות לניצול ציני מצד אנשים בסביבתן.

השפעות בהקשר של האוכלוסייה הערבית

מצב המלחמה יצר או חשף מתחים בין יהודים וערבים בחברה הישראלית, והדבר נכון גם בתחום הזנות.

1. המרואיינות כולן סיפרו כי נשים פוחדות לתת שירות ללקוחות ממוצא ערבי. הדבר היה נכון בעיקר בשבועות הראשונים למלחמה.
2. חוסר רצון של הנשים בזנות לתת שירות ללקוחות ממוצא ערבי. נשים סיפרו כי כאשר הן מזהות מבטא ערבי, הן בוחרות לא לקבל את הלקוח.
3. לקוחות ערבים רבים הפסיקו להגיע מתוך הבנה שעליהם להישמר מן המרחב הציבורי בשל חשש מאלימות כלפיהם.
4. בדירות או בתי בושת מעדיפים לא לקבל לקוחות ערבים מתוך חשש שלקוחות יהודים יירתעו מלהיכנס למקומות אלו אם יזהו לקוחות ערבים במקום.
5. חלק מן הנשים, שלהן לקוחות קבועים שהם ערבים, בעיקר בדירות דיסקרטיות או בדירות שלהן עצמן, חזרו לקבל אותם מאחר שההיכרות האישית ממתנת את הפחד ואת ההתנגדות בשעה שהצורך הכלכלי נשאר.
6. נשים ערביות שעובדות בזנות חוששות מאלימות כלפיהן מצד הציבור וכן מצד המשטרה.
7. סרסורים מעדיפים לא לעבוד עם נשים ערביות.
8. נשות המקצוע העידו כי קשה להסדיר אשורות שהייה לשוהות בלתי חוקיות מן הרשות הפלסטינית, שנמצאות בישראל, וזאת בשל חוסר פניות של המערכת וכן בשל עובדת היותן פלסטינאיות, דבר שלעיתים מעורר התנגדות אצל חלק מנותני השירותים. מדובר על קבוצה קטנה יחסית של נשים שהובאו לישראל למטרת עבודה בזנות (לעיתים בהקשר של סחר בבני אדם) או כאלו שהגיעו עצמאית ומצאו את עצמן בזנות. לקבוצה זו שייכים גם גברים הומוסקסואלים שעובדים בזנות ואשר יש סכנה ממשית לחייהם אם ישוּבו למקום מגוריהם ולמשפחתם.
9. טרנסיות ערביות העובדות בזנות ונהגו בעבר לפנות לקבלת סיוע מארגונים כמו "טרנסיות ישראל" חוששות היום לעבוד וכן חוששות לפנות לארגוני הסיוע לקבלת עזרה. כפי שאמרה אחת המרואיינות, הן "נעלמו" ושומרות על שתיקה בתקופה זאת, אם כי סביר להניח שהן חוות קשיים רבים.

השפעות בהקשר של מפונים

1. חלק מן המרואיינות העידו כי בערים שבהן יש מפונים רבים, יש עלייה בחיפוש אחר שירותי מין. כך למשל, נשים שעובדות באילת סיפרו כי יש דרישה גדולה לשירותי מין.
2. נראה כי חלק מבני הנוער המפונה משועמם ומסתובב בערים בחוסר מעש, דבר שמוביל מצד אחד לכך שיותר מגיעים לצריכת מין בתשלום, ומצד שני לחשיפה גדולה שלהם לניצול מיני. במיוחד נכון הדבר בנוגע לנערות, שנמצאות בסיכון מוגבר לעשות את הצעדים הראשונים על רצף הזנות.
3. נערות על רצף הזנות, שפוננו ממקום מגוריהן לערים אחרות, לא מוכרות על ידי המערכות ולא מקבלות ליווי. בחלק מן הערים נעשה מאמץ מכוון לאתר אותן ולתת לפחות סיוע בסיסי.

השפעות בהקשר של חיילים וגיוס מילואים

1. נשות מקצוע שרואיינו הצביעו על קשר בין פחד ממוות ובין מוטיבציה לצריכת מין בתשלום, כמו גם חשש מ"למות בתול" שעלה גם הוא בשיח עם חיילים צעירים. ייתכן כי דברים אלו דוחפים גברים צעירים לצרוך זנות, דבר שאולי לא היו עושים במציאות אחרת.
2. הסביבה הצבאית היא גברית מאוד במהותה, ולכן ייתכן שגם לדבר זה יש השפעה על נורמות של חיילים ועל הנכונות לחפש מין בתשלום.
3. היו נשים שהרגישו קירבה ואף הוכרת תודה לחיילים שהגיעו אליהן, ואשר נלחמים בעבורן. היו כאלו שנתנו הנחה לחיילים שביקשו זאת והייתה אף אישה שסיפרו לנו עליה שנתנת מעין "מעשר" לחיילים, מתוך רצון לתרום לחברה.

הערכת מגמות בביקוש לזנות מתחילת המלחמה בעזרת Google Trends

בקרב המרואיינות הייתה הסכמה שמייד לאחר השבעה באוקטובר הייתה הפסקה מוחלטת של הפעילות בזנות. עם זאת, התקבלו התרשמויות שונות בנוגע להשפעת המשך המלחמה על הביקוש לזנות. מחקרים מן העולם מצביעים על כך שהיקפי החיפוש של מונחים הקשורים לזנות בעזרת Google מספקים אינדיקציה אמינה למגמות בביקוש לזנות בפועל. בדקנו בעזרת אתר Google Trends את היקף החיפוש של המונחים "זנות", "נערות ליווי" ו-"דירות דיסקרטיות". היקפי החיפוש של שלושת המונחים היו נמוכים מאוד בשבעה באוקטובר ובימים הסמוכים, אך תוך זמן קצר חזרו להיקפים דומים לאלו שהיו בתקופה שלפני מתקפת הטרור. בסך הכול היקפי החיפוש בשלושת החודשים מתחילת המלחמה אינם שונים מהיקפי החיפוש בשלושת החודשים שקדמו לה.

לסיכום,

- מסמך זה מציג ממצאים ראשוניים על סמך תשעה ראיונות ועל רקע היכרות של החוקרות עם השדה.
- ההשפעות של המלחמה על נשים בזנות הן רבות ומגוונות ומושפעות ממאפיינים אישיים של הנשים עצמן וכן מאזור מגוריהן. הפגיעה ביכולת שלהן להתפרנס היא הפגיעה הגדולה והמורגשת ביותר, אם כי ברוב המקומות היא מצטמצמת ככל שעובר הזמן.
- חלק מן הנשים, שלהן קשיים נפשיים, ימשיכו ויחוו את השפעות המלחמה ביתר שאת, כפי שקורה אצל כל אוכלוסיית האנשים שלהם קשיים בבריאות הנפש.
- אוכלוסייה פגיעה נוספת היא נשים ערביות, שנמצאות כרגע במורכבות של היותן מודרות בשל עבודתן וכן בשל היותן ערביות. מומלץ לייצר מנגנון שמאפשר העברה מהירה של סיוע חומרי לנשים בזנות בזמן חירום.
- חשוב שתהיה מוכנות מראש להיענות למצבי חירום לאומיים שתאפשר לתגבר את שירותי הסיוע לנשים בזנות כדי לאפשר להן להתמודד עם העלייה בצרכים הרגשיים, התפקודיים והקיומיים שלהן.